

Анастасія Петрівна Мороз

Судова експертка Вінницького відділення
Київського науково-дослідного інституту судових експертиз
Міністерства юстиції України

ORCID: 0000-0003-4575-7130, e-mail: n290497@gmail.com

**Доцільність аналізу впливу
моделі батьківської сім'ї на осіб,
потерпілих від домашнього насильства**

Автором статті проаналізовано поняття домашнього насильства, наслідки домашнього насильства та практика проведення психологічних експертиз у кримінальних провадженнях щодо систематичного вчинення домашнього насильства. Підкреслено важливість вивчення повного життєвого анамнезу постраждалої особи для об'єктивної оцінки її моральних страждань. Акцентовано увагу на дослідженні умов зростання потерпілої особи у батьківській сім'ї. Зокрема, на моделі шлюбних стосунків між батьками, які були доступні для сприйняття потерпілою особою, та впливу сприйнятого на формування патернів поведінки у її власній сім'ї.

Ключові слова: психологічна експертиза; потерпіла особа; сім'я; шлюбні стосунки; дисфункціональна сім'я; домашнє насильство; моральні страждання.

Постановка проблеми. Призначення судових психологічних експертиз у кримінальних провадженнях щодо систематичного вчинення домашнього насильства у подружній парі набуло значного поширення та актуальності за останні роки. Так, у подібних справах перед експертом-психологом стоїть завдання встановити наявність або відсутність моральних страждань у потерпілої особи внаслідок дій правопорушника. Аналіз практики проведення подібних досліджень вказує на те, що у переважній більшості випадків потерпілими у відповідних кримінальних провадженнях є жінки молодого віку. При тому, вчинення домашнього насильства з боку чоловіків, як правило, відбувається у періоди зловживання алкоголем останніми.

Загальновідомо, що реагування різних осіб на однотипні ситуації буде неоднаковим. Так, ставлення потерпілих до актуальної життєвої ситуації вчинення домашнього насильства та, відповідно, вектор її

впливу на людину визначається комплексом факторів. До них можна віднести вік потерпілої особи, стать, її індивідуально-психологічні особливості, обсяг відповідних знань, попередній досвід, значимість події, прогноз подальшого перебігу ситуації, механізми адаптації, особливості компенсаторної поведінки та інше. Поряд із наведеним, для повноцінного розкриття питання переживання потерпілою особою ситуації домашнього насильства, варто звернути увагу на процес формування її особистості в інституті сім'ї та набуття нею знань щодо особливостей шлюбних партнерських стосунків, розподілу сімейних ролей між подружжям, їх патернів поведінки за різних обставин, у тому числі — конфліктних, стресових. Вказане прослідковується із відомостей щодо батьківської сім'ї особи, яка зазнала вчинення домашнього насильства. Так, аналізуючи напрацьований досвід, вбачається, що потерпілі особи часто виховувалися у дисфункціональних сім'ях, закріплена модель яких, так чи інакше, у подальшому впливає на побудову і підтримання їх власних подружніх стосунків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття домашнього насильства та відповідальності за вказане правопорушення є в законодавстві України. Домашнє насильство визначається як діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий (а) має передбачене законом право, тощо), що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь [3, 4, 8]. Зі змісту статті 126¹ Кримінального кодексу України вбачається, що домашнє насильство має ознаки умисності, систематичності та призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [4]. Кодекс України про адміністративні правопорушення містить вказівку на імовірність спричинення шкоди фізичному або психічному здоров'ю потерпілої особи внаслідок вчинення домашнього насильства [3].

Насильство між близькими людьми існує стільки, скільки й інститут сім'ї. Феномен домашнього насильства є широким, складним, багатоаспектним та досліджуваним у юридичній, психологічній, соціальній та педагогічній літературі. Уперше проблема насильства в сім'ї набула широкого розголосу у сімдесятих роках минулого сторіччя у США завдяки публікації статті Г. Кемпа «Синдром дитини, яку б'ють». На той час було висвітлено проблему жорстокого ставлення до дітей. Вказане стало

рушійною силою для дослідження в даній області. Вивченням проблем домашнього насильства займалися такі дослідники як Р. Беркс, Р. Джіллес, Д. Зорза, Б. Леві, Л. Лерман, М. Стейнман, Л. Шерман. Таким чином, притаманна раніше тенденція до відсутності втручання у родинні справи була змінена на посилення уваги з боку правоохоронних органів до дій кривдників та їх покарання [1].

На теренах колишнього радянського союзу та пострадянського простору домашнє насильство було поширеним, але тривалий час вважалося забороненою, закритою темою. Із плином часу про вказане почали говорити більш відкрито та в останні десятиліття явище домашнього насильства активно досліджується, висвітлюється, впроваджуються заходи для його попередження і запобігання. Проблематика вивчення різних аспектів домашнього насильства є предметом праць досить великої кількості науковців. Серед них можна виокремити роботи І. Бандурки, О. Беспаль, А. Блага, Б. Головкіна, О. Джуджа, І. Зуєва, О. Кочеміровської, Л. Крижної, Н. Ліщук, Т. Малиновської, Н. Стасюк, Г. Собко та інших.

Варто звернути увагу на те, що сім'я, де присутнє домашнє насильство, апріорі є дисфункціональною. Сучасне покоління молоді, яке здебільшого і стає об'єктом уваги правоохоронних органів, формувалося у сім'ях радянського або ж раннього пострадянського простору. Звідси випливає те, що особи, які наразі мають досвід вчинення домашнього насильства з боку партнера, часто виховувалися у подібних дисфункціональних сім'ях та з дитинства спостерігали за моделлю поведінки батьків, де одна особа виступала у ролі кривдника, а інша — страждала. При цьому, на той час для батьків характерним було замовчувати про вказане, не висвітлювати проблеми, терпіти та справляти враження про власну щасливу сім'ю серед оточення.

Проблематикою дослідження сім'ї, у тому числі дисфункціональної, а також особливостями впливу моделі батьківської сім'ї на формування особистості дитини та її ставлення до поведінки у власних шлюбно-сімейних стосунках займалися такі науковці як: Т. Андреева, Е. Берн, О. Бондарчук, А. Варга, П. Горностаї, Е. Ейдемїллер, Т. Захарчук, О. Ігнатова, Д. Карпова, В. Кравець, І. Крупник, Т. Медїна, С. Мїнухїн, В. Мухїна, Н. Потапчук, Є. Потапчук, А. Рацімор, С. Рубїнштейн, В. Сатир, О. Столярчук, Л. Строкач, Р. Федоренко, Е. Фромм, К. Юнг, В. Юстицкіс, М. Ярушак та інші.

Мета дослідження. У статті висвітлено особливості впливу середовища дисфункціональної сім'ї, зокрема, стосунків між подружжям (батьками) на формування патернів поведінки потерпілої особи у її власній сім'ї. Вказане виступає одним із важливих факторів, які у комплексі дозволяють зробити висновок щодо ступеню психотравмуючого впливу ситуації на особистість.

Викладення основного матеріалу. Сім'я являє собою малу соціальну групу зі складною системою стосунків. Вона заснована на шлюбі

та родинних зв'язках, що передбачає об'єднання не лише подружжя, а й їх дітей, а також інших родичів чи юридично прирівняних до них людей. Варто зауважити, що домашнє насильство може виникати не лише у шлюбних взаєминах, тобто між чоловіком та дружиною. У законодавстві та науковій літературі окреслено коло осіб, які можуть відноситися до сім'ї та які, водночас, можуть бути потенційними жертвами домашнього насильства. До них належать: подружжя; колишнє подружжя; наречені; мати (батько) або діти одного з подружжя (колишнього подружжя) та інший з подружжя (колишнього подружжя); особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою, їхні батьки та діти; особи, які мають спільну дитину (дітей); батьки (мати, батько) і дитина (діти); дід (баба) та онук (онука); прадід (прабаба) та правнук (правнучка); вітчим (мачуха) та пасинок (падчерка); рідні брати і сестри; інші родичі: дядько (тітка) та племінник (племінниця), двоюрідні брати і сестри, двоюрідний дід (баба) та двоюрідний онук (онука); діти подружжя, колишнього подружжя, наречених, осіб, які мають спільну дитину (дітей), які не є спільними або всиновленими; опікуни, піклувальники, їхні діти та особи, які перебувають (перебували) під опікою, піклуванням; прийомні батьки, батьки, вихователі, патронатні вихователі, їхні діти та прийомні діти, діти-вихованці, діти, які проживають (проживали) в сім'ї патронатного вихователя [2, 6, 8, 10]. Членів сім'ї, у тому числі й тих, які мають досвід домашнього насильства, можна поділити залежно від типу взаємовідносин із кривдником. Так, доречно виділити тих, хто перебуває у сімейних відносинах; у родинних відносинах; у шлюбних відносинах; у близьких відносинах [10].

Найбільш поширеними є ситуації вчинення домашнього насильства між партнерами, тобто подружжям, колишнім подружжям або жінкою та чоловіком, які проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою, або в будь-якому іншому шлюбі [9]. Загальновідомо, що сім'ї, у яких мають місце ситуації вчинення домашнього насильства, характеризуються як дисфункціональні, тобто такі, у яких сімейні функції виконуються неефективно, недостатньо або ж не виконуються взагалі. Загальним для дисфункціональних сімей є те, що вони ригідно дотримуються певного стереотипу взаємодії, який зберігає стабільність системи, ускладнює можливість зміни, істотно обмежуючи її адаптацію [12]. Це система, яка виступає джерелом неадаптивної, нездорової поведінки одного або декількох її членів [11].

Задля проведення повного й об'єктивного дослідження необхідно проаналізувати життєвий психологічний анамнез підекспертної (як правило — потерпілої) особи. Вказане прослідковується як із характеристик, свідчень та пояснень, так і під час експертного обстеження. Первинні відомості, які підлягають аналізу та заслуговують на увагу, — особливості функціонування батьківської сім'ї потерпілої особи. У даному випадку необхідно проаналізувати характер взаємин між батьками,

звернути увагу на розподіл подружніх ролей, особливості виховної позиції, частоту та характер конфліктних ситуацій, шляхи їх вирішення, особливості та чинники підтримання шлюбних стосунків, а також на коментарі батьків щодо їх взаємного ставлення та конфліктів зокрема.

Актуальність і доцільність вищевикладеного впливає із того, що саме модель стосунків між батьками стає первинною, яку бачить та засвоює дитина. Сім'я являється першочерговою ланкою, яка навчає дитину певним способам поведінки, що допомагають їй порозумітися з іншими людьми. Психологічний клімат батьківської сім'ї, стиль виховання дитини, стосунки між батьками, їх ролі, структура родини, традиції, психологічні характеристики кожного члена сім'ї, організація щоденного життя стає зразком для дитини та відіграє визначальну роль у формуванні її уявлень про майбутні подружні стосунки. Беззаперечно, вказане не лише впливає на формування особистісних якостей дитини, але й відбивається у подальшому на побудові моделі власної сім'ї особи, впливає на взаємини подружжя, на сприйняття проблемних та кризових ситуацій, а також на шляхи їх подолання [5]. При цьому, подружні стосунки партнерів багато в чому подібні подружнім стосункам їхніх батьків, оскільки діти переймають від батьків манеру та стиль поведінки, певний спосіб життя, вагомі якості шлюбних стосунків [7].

Аналізуючи практичний досвід, можна стверджувати на користь того, що особи, у переважній більшості — жінки, які є постраждалими від домашнього насильства, зростали та виховувалися у подібних до власної дисфункціональних сім'ях. Розглядаючи батьківські сім'ї потерпілих, вбачаються такі особливості як: брак близькості, турботи, взаєморозуміння у стосунках між партнерами; явні та приховані конфлікти, у тому числі з застосуванням фізичної сили; зради; залежності одного із подружжя, або й двох (найчастіше — зловживання алкоголем); заперечення існування проблем, прирівнювання їх до прийнятної норми, притаманної більшості; нехтування власними потребами і бажаннями на користь партнера (у даному вигляді вказане може виступати і способом зменшення ймовірності повторного конфлікту чи образи); відсутність відкритого вираження почуттів та гумору; хронічна неприязнь партнерів один до одного; табу на обговорення проблем та винесення їх за межі сім'ї (заборона на обговорення вказаного зі сторонніми особами, у тому числі із фахівцями); звичка будувати нереальні плани та очікувати покращення життєвої ситуації фантастичним шляхом [11].

Із урахуванням наведеного спостерігаються три вектори у сприйнятті та ставленні потерпілої особи до ситуації домашнього насильства.

У першому випадку дитина, яка зростала у дисфункціональній сім'ї, дотримується відомих з дитинства та звичних їй патернів поведінки, які переносить у доросле життя і використовує в умовах сім'ї. Так, для прикладу, у дитинстві дівчинка часто спостерігала як батько повертався додому у стані алкогольного сп'яніння та бив матір; зі слів останньої знала, що батько зраджував. Матір плакала, проте виправдовувала вказане,

висловлюючись за типом відомих стереотипних фраз: «Усі чоловіки зраджують, мій не виняток», «Не так сильно він ударив», «Це все — наслідок вживання алкоголю, насправді він хороший» тощо. Звідси у дитини формується рольова позиція жертви у стосунках та сприйняття домашнього насильства як невід'ємної частини сімейного життя, чогось буденного та нормального, притаманного більшості сімей.

Вказане потребує ретельного аналізу, оскільки у потерпілої особи від домашнього насильства, яка виховувалася у подібних умовах, часто прослідковуються відверта переконаність у тому, що в неї відсутні будь-які проблеми у сім'ї. Людина не приймає допомоги, оскільки не відчуває у ній потреби, вважає своє життя не гіршим ніж у інших, а в деяких випадках і кращим, мотивуюче вказане тим, що має чоловіка (у даному випадку характерним є задоволення від самого факту наявності шлюбного партнера та не надається значення його ставленню), дітей, житло тощо. Часто у жінок зустрічається сприйняття кривдника як хворого — залежного, одержимого, із психічними порушеннями тощо. За таких обставин потерпілі особи виправдовують дії чоловіка, будучи переконаними в тому, що він не спроможний самостійно вилікуватися та правильно будувати власне життя. Вчинення домашнього насильства сприймається як наслідок захворювання та не знаходить іншого негативно забарвленого емоційного відгуку в осіб, які є постраждалими у кримінальних провадженнях.

За таких умов здебільшого простежуються незначні моральні страждання особи лише при безпосередньому впливі стресора. У даному конкретному випадку таким виступають конфлікти між подружжям, які можуть мати ознаки одного або декількох видів домашнього насильства.

У випадках, коли самостійно врегулювати конфлікт не вдається, вказана категорія потерпілих звертається до правоохоронних органів з метою заспокоїти, вгамувати партнера. При цьому, психологічна мотивація діяльності не спрямовується на захист себе, припинення дії травмуючого чинника, пошук шляхів зміни життєвих обставин тощо. Означене за своєю суттю не перешкоджає активному соціальному функціонуванню потерпілої особи, не викликає значущих змін в індивідуально-психологічних особливостях людини та таким чином не визначається як психотравмуюча обставина.

Поряд із наведеним, вищевикладене не спростовує можливості виникнення психотравми у потерпілої особи за визначених обставин.

Зустрічається й протилежна ситуація, коли дитина, яка виховувалася у негармонійно функціонуючому інституті сім'ї, повністю усвідомлювала дисфункціональність, негативно ставилася до ситуацій домашнього насильства між батьками, не поділяла позицію того із батьків, який страждав, проте спрямовував дії на збереження сімейних стосунків. Із великою долею ймовірності така особистість буде опиратися на зафіксований у дитинстві негативний досвід з метою недопущення подібного

у власних шлюбних стосунках. Наведене не виключає можливість вчинення домашнього насильства, у тому числі — систематичного, у сім'ях описаних осіб. Водночас, подібна категорія потерпілих, як правило, бачить і розуміє проблемні аспекти у взаєминах, хоче позбавитися від гнітючих стосунків, спрямовує зусилля на подолання несприятливих обставин, шукає шляхи та способи налагодження власного життя.

Найбільш поширеними та складними є випадки, коли дитина, яка виховувалася в негармонійному сімейному середовищі, усвідомлювала проблемність шлюбних стосунків батьків, проте у її власній сім'ї взаємини з партнером виявляються подібні батьківським. Дана категорія потребує поглибленого аналізу з метою визначення факторів збереження союзу. Так, можна виокремити найбільш поширені особливості, які зустрічаються на практиці. Насамперед варто звернути увагу на індивідуальні особливості потерпілої особи, які формуються упродовж життя та сприяють тривалому підтриманню негармонійних стосунків із власної ініціативи. Найбільш поширеними особливостями серед жінок, які страждають від домашнього насильства, є: нездатність до вибудовування особистих кордонів, конформність, залежність, нерішучість, триєвність, похливість, довірливість, терпимість, ригідність аж до проявів жертовності, невпевненість у собі, занижена самооцінка, емоційність, вразливість, песимістичність, низький рівень самоусвідомлення. Може проявлятися несформованість моральних цінностей, відсутність ціннісних орієнтацій на духовний розвиток, низька повага до себе та інших, відсутність почуття власної гідності, нездатність виносити досвід із попередніх життєвих ситуацій та прогнозувати майбутнє.

Серед даної категорії поширеним є явище впливу образу батька протилежної статі та його/її ставлення до дитини. Так, якщо, наприклад, батько був емоційно холодним, відстороненим, звертав увагу на доньку у позитивному ракурсі (хвалив, посміхався, жартував) лише за обставин, коли вона поводитися відповідно до його очікувань, із великою долею імовірності така особистість у дорослому житті буде намагатися здобути, «заслужити» увагу і визнання з боку партнера поведінкою, яка б його задовольняла та не викликала агресії. Так, потерпіла особа може усвідомлювати, що життєві обставини є негативними, але водночас прагнути завоювати увагу партнера та його доброзичливе ставлення.

Іноді зустрічається і сприйняття ситуації з боку потерпілої особи як «власний хрест» — покарання за гріхи батьків або свої негативні вчинки у минулому, яке потрібно пройти для їх спокутування. У такому випадку з боку жінки наявне розуміння дисфункціональності шлюбних стосунків, не вбачається виправдання діям чоловіка, але простежується терпимість і готовність до продовження перебування у несприятливій ситуації. Подібне найчастіше зустрічається серед жінок, які відвідують релігійні спільноти.

Трапляються ситуації, коли потерпіла особа страждає від вчинення домашнього насильства. Найчастіше — стає замкнутою, похмурою,

пригніченою, дратівливою, тривожною, боязливою, апатичною, часто плаче, обмежує коло соціальних контактів, втрачає цікавість до улюбленої діяльності, при цьому продовжує стосунки із кривдником, будучи переконаною у тому, що потрібно зберігати взаємини заради дітей, або вважаючи, наприклад, що самостійно вона не впорається із вихованням дітей та заробітком коштів.

Висновки. Таким чином, явище домашнього насильства є складним і багатоаспектним. Експертна робота психолога із даними категоріями справ і потерпілими особами повинна бути повною, всебічною і включати дослідження особливостей набуття потерпілою особою досвіду побудови і підтримання подружніх стосунків на прикладі її батьківської сім'ї.

Перелік посилань

References

1. Актуальні проблеми сімейного насильства : монографія / Т. О. Перцева та ін.; за заг. ред. проф. Т. О. Перцевої та проф. В. В. Огоренко. Дніпро, 2021. 188 с.
Actual problems of family violence (2021) : monograph / T. O. Pertseva and others; in general ed. Prof. T.O. Pertseva and Prof. V.V. Ogorenko. Dnipro. 188 p. [in Ukrainian].
2. Беспаль О. Л. Щодо визначення кола потерпілих осіб від домашнього насильства. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 3 (112). С. 234—238. DOI: 10.31733/2078-3566-2021-3-234-238.
Bespal, O. L. (2021). Regarding the definition of the circle of victims of domestic violence. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*. No. 3 (112). Pp. 234—238. DOI: 10.31733/2078-3566-2021-3-234-238 [in Ukrainian].
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1—212-24) від 07.12.1984 № 8073-X (ред. від 14.10.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 07.03.2024).
Code of Ukraine on Administrative Offenses (Articles 1—212-24) dated 07.12.1984 No. 8073-X (revision dated 14.10.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (access date: 07.03.2024) [in Ukrainian].
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III (ред. від 01.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 07.03.2024).
Criminal Code of Ukraine dated 04/05/2001 No. 2341-III (revision dated 01.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (access date: 07.03.2024) [in Ukrainian].
5. Крупник І. Р. Батьківська модель родини в аспекті її впливу на формування уявлень про майбутнє сімейне життя. *Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації*. 2013. № 3. С. 212.
Krupnyk, I. R. (2013). The parental model of the family in terms of its influence on the formation of ideas about future family life. *Education of the region. Politology. Psychology. Communications*. No. 3. Pp. 212 [in Ukrainian].

6. Малиновська Т. М. Домашнє насильство: щодо змістовного наповнення терміну. Наше право. *Кримінальне право, кримінальний процес та криміналістика*. 2020. № 3. С. 85—91. DOI: 10.32782/LAW.2020.3.14 [in Ukrainian]. Malinovska, T. M. (2020). Domestic violence: regarding meaningful filling of the term. Our law. *Criminal law, criminal process and criminology*. No. 3. Pp. 85—91. DOI: 10.32782/LAW.2020.3.14 [in Ukrainian].
7. Потапчук Н. Д., Карпова Д. Є. Вплив батьківської сім'ї на формування дитини як майбутнього сім'янина. *Габітус : науковий журнал з соціології та психології*. 2023. № 45. С. 254—258. Potapchuk, N. D., Karpova, D. E. (2023). The influence of the parental family on the formation of a child as a future family member. *Habitus: scientific journal of sociology and psychology*. No. 45. Pp. 254—258 [in Ukrainian].
8. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII (ред. від 31.12.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 07.03.2024). On preventing and countering domestic violence : Law of Ukraine dated 07.12.2017 No. 2229-VIII (revision dated 31.12.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (access date: 07.03.2024) [in Ukrainian].
9. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III (ред. від 01.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (дата звернення: 07.03.2024). Family Code of Ukraine dated January 10, 2002 No. 2947-III (edition dated January 1, 2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text> (access date: 07.03.2024) [in Ukrainian].
10. Стасюк Н. А. Кримінологічна характеристика домашнього насильства : дис. ... д-ра філософії. Київ, 2022. 173 с. Stasiuk, N. A. (2022). Criminological characteristics of domestic violence: dissertation. ... doctor of philosophy. Kyiv. 173 p. [in Ukrainian].
11. Чалова Н. О. Дисфункціональні сім'ї: поняття та особливості їх створення. *Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка. Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія*. 2013. Т. X. Вип. 25. С. 525—539. Chalova, N. O. (2013). Dysfunctional families: concepts and features of their creation. *Actual problems of psychology: Collection of science works of the Institute of Psychology named after H. S. Kostyuka Psychology of learning. Genetic psychology. Medical psychology*. T. X. Vol. 25. Pp. 525—539 [in Ukrainian].
12. Якимова Т. В. Психологія сім'ї. 2018. 345 с. URL: https://stud.com.ua/153654/psihologiya/psihologiya_semi (дата звернення: 07.03.2024). Yakymova, T. V. (2018). Family Psychology. 345 p. URL: https://stud.com.ua/153654/psihologiya/psihologiya_semi (access date: 07.03.2024) [in Ukrainian].

Feasibility of analysis of the influence of the parent family model on persons victims of domestic violence

A. Moroz

The article is devoted to the problem of domestic violence and establishing the moral suffering of the victim persons in the relevant criminal

proceedings. The author describes the presentation of domestic violence in the legislation of Ukraine, provides a detailed list of persons who fall under the category of victim persons in the relevant cases. The practical experience of performing forensic psychological examinations in criminal proceedings regarding domestic violence is analyzed. Attention is drawn to the fact that families in which domestic violence is manifested are dysfunctional. However, it is often the case that one of the partners suffering from domestic violence (or both partners) was brought up in families where domestic violence was typical and acceptable. The author highlights the importance of a detailed study of the life psychological anamnesis of victim persons, in particular, the environment of their growth and upbringing. It is emphasized that the intra-family climate and the model of relations between the child's parents will definitely shape her perception of marital relations and influence their construction in adult life. The author provides a description of three variants of the influence of the model of disharmonious parental marital relations on the formation of behavior patterns of persons who are victims of domestic violence. The above makes it possible to understand the importance of researching the specified issue for an objective assessment of the moral suffering of the victim person.

Keywords: psychological expertise; family; marital relationship; dysfunctional family; domestic violence; moral suffering.

⇒ Мороз, А. П. (2024). Доцільність аналізу впливу моделі батьківської сім'ї на осіб, потерпілих від домашнього насильства. *Криміналістика і судова експертиза*. Вип. 69. С. 700—709. DOI: 10.33994/kndise.2024.69.62.